

Eindverslag denkdag VKK 2023-11-17

Datum:	17 november 2023
Aanwezig:	zie aanwezigheidslijst
Verslaggever:	Magali D'hont (coördinator-ervaringsdrager VKK)

1. Inleiding

In dit verslag zal te lezen zijn wat besproken is tijdens de denkdag op vrijdag 17 november 2023. Tijdens deze denkdag bracht de Verslavingskoepel Kempen vzw verschillende organisaties en mensen samen om na te denken over elementen die nodig zijn om de werking van de Verslavingskoepel toepasbaar te maken in andere regio's.

Deze input is van cruciaal belang. Het is nodig dat er input komt van verschillende organisaties en mensen om alert te blijven voor eventuele hinderpalen. Input vanuit verschillende invalshoeken zorgt voor een bredere kijk op de zaken. Tijdens deze denkdag gingen we niet enkel op zoek naar de mogelijke obstakels. We zochten samen naar opportuniteiten en kansen die het model verder kunnen doen groeien en versterken. Als laatste zochten we naar mogelijke alternatieven voor de werking. We vertrekken vanuit een gemeenschappelijk doel. Mensen met een verslaving en alle betrokkenen helpen om (opnieuw) controle te krijgen op het leven.

Vertrekkende vanuit een draaiboek (zie bijlage) vulden we deze dag met sprekers en was er de mogelijkheid om via gesprekstafels tot inzichten te komen. We zijn aangenaam verrast van de opkomst en medewerking die we op deze dag hebben mogen ontvangen. Als kanttkening benadrukken we dat er zo veel mogelijk input in dit verslag verwerkt is. Indien er toch belangrijke elementen missen, horen we ze graag.

2. Uitkomst gesprekstafels

a. Wat heb je nodig om het model toepasbaar te maken in uw regio?

i. Wat zijn de opportuniteiten?

Wat belangrijk is in het verhaal, is dat er met respect voor elkaars eigenheid naar elkaar en elkaars werking gekeken wordt. Dit is een bijzondere voorwaarde om de werking te kunnen uitdragen naar een andere regio. Er zal rekening moeten gehouden worden met het feit dat het (zelf)hulplandschap verschilt per regio. Een goede analyse van de bestaande hulp, en dus eventuele partners, is nodig. Naast goede kennis van elkaar en elkaars werking is communiceren en samenwerken een must. Op die manier vermijdt men een gevoel van concurrentie. Iedere organisatie of partner heeft zijn eigen

expertise en werking. Het is belangrijk om elke organisatie in zijn/haar waarde te laten. Een koepelorganisatie is bedoeld als lijm tussen de verschillende niveaus en organisaties met een gemeenschappelijk doel. Een hulp hierbij is dat er binnen elke organisatie een aanspreekfiguur is om vlot te kunnen communiceren. Dit moet zowel intern als extern op punt staan. Een (duale) coördinatie binnen een overkoepelende organisatie is een meerwaarde om de verbinding tussen de organisaties te behouden. Ook ervaringsdragers zijn hierbij een belangrijke schakel.

Wat hier onlosmakelijk mee verbonden is, is het feit dat er voldoende naamsbekendheid moet zijn. Dit van zowel de partners apart, als de koepelorganisatie. Mensen moeten weten waar ze naartoe kunnen met hun vragen en/of zorgen. Een overkoepelend orgaan dat gericht kan doorverwijzen is hierbij waardevol. Versnipperde zorg zorgt voor verwarring en chaos. Een overkoepelend orgaan met ervaringsdragers kan deze zorg opnieuw aan elkaar schakelen. Om aan naamsbekendheid te doen zou men kunnen inzetten op bestaand initiatieven zoals Kom op tegen kanker of de Warmste Week. In 2024 zal er in Brussel een symposium georganiseerd worden. Het is een meerwaarde dat de Verslavingskoepel hierop aanwezig kan zijn. Ook netwerkdagen blijven zeer belangrijk. Een gezicht kennen doet wonderen.

Het out-of-the box denken en ervaringsdragers, zonder door de eigen organisatie gegeven opleiding, inschakelen vraagt vertrouwen. Vertrouwen in het feit dat burgers in staat zijn om anderen te helpen vanuit hun eigen ervaring en dat de opleiding universeel kan zijn.

De duale coördinatie, die bestaat uit zowel een professional als een ervaringsdrager is hierbij een meerwaarde. Burgers kunnen op vrijwillige basis, en vrij snel in hun herstel (opnieuw) aan de slag. Zwakke punten worden omgezet in sterktes en van daaruit krijgt men opnieuw een doel. Dit is niet enkel een meerwaarde voor de persoon die hulp wil, maar ook voor de ervaringsdrager zelf. Omdat deze burgers kunnen terugvallen op de coördinatoren en de organisatie, verloopt het vrijwilligerswerk veilig. Men kan gewoon burger zijn, maar weet dat er altijd iemand is die hen kan bijstaan wanneer nodig. Omdat één van de coördinatoren een professionele achtergrond heeft, en verbonden is aan een team verslaving, kan er snel geschakeld worden naar eerstelijns hulp en eventuele andere meer gespecialiseerde hulp wanneer dat nodig is. Deze coördinatie geeft partners een houvast om deze burgers in te schakelen. Men kan ervan op aan dat elke ervaringsdrager zichzelf kan zijn en hierbij ondersteuning krijgt.

Om een werking als die in de Kempen uit te bouwen is het nodig dat partners in andere regio's mee zijn in het verhaal. Een werking overdragen zal beter mogelijk gemaakt kunnen worden als ervaringsdragers vanuit de Kempen samen met ervaringsdragers uit een andere regio kunnen dienen als missionarissen.

Lokale trekkers en regionale believers zijn een absolute must. Men leert van elkaar door het samen te doen. Zo is CAW de Kempen met het thema "verslaving" al enkele jaren aan de slag gegaan omdat het aansloot bij hun doelpopulaties, alhoewel verslavingszorg geen opdracht is van de CAW's. Andere CAW's richten hun aandacht dus veel minder op dit thema. Het zou goed zijn dat er een consensus komt in de CAW's over heel Vlaanderen.

Rond verslaving heerst nog steeds een taboe. We zien echter een verschuiving tegenover vroeger. Meer en meer mensen komen uit voor hun probleem. Toch blijft een deel van onze doelgroep onbereikbaar. Denk hierbij aan bekende mensen of mensen met een hoge functie. Deze mensen doen vaak beroep op privé-klinieken of privé-initiatieven. Voor deze mensen is het niet evident om laagdrempelige nazorg in hun leven te integreren. Een opportuniteit zou kunnen zijn om ook voor deze mensen

een specifiek aanbod op poten te zetten. Deze (privé)-initiatieven mee op de hoogte brengen van de werking kan een meerwaarde zijn.

ii. Wat zijn de hinderpalen?

Uiteraard brengt (het overbrengen van) deze werking niet enkel kansen met zich mee. Er zijn enkele hinderpalen waarmee zeker rekening gehouden moet worden. Financiering is een belangrijke hinderpaal om te vernoemen. Enerzijds is het als organisatie goed om financieel onafhankelijk te zijn van anderen. De bijdrage van partners zorgt ervoor dat samenwerken mogelijk wordt gemaakt en dat men ook wil en kan investeren in de werking. Door een bijdrage te leveren is men sneller geneigd om er ook gebruik van te maken en het vertrouwen te laten groeien. Een financiering vanuit de overheid geeft stabiliteit, maar vraagt om goede administratieve ondersteuning en gerichte metingen om de resultaten van de werking te rapporteren. Dit vraagt veel tijd en werkkraft. Bovendien zijn cijfers moeilijk te verkrijgen omdat het over zoveel (individuele) partners gaat. Er zijn ook beperkingen in het kader van de GDPR wetgeving. Het maken van samenwerkingsverbanden probeert hier een oplossing voor te bieden. Sommige gegevens kan men dus niet bijhouden en delen.

Een organisatie die voornamelijk draait rond vrijwilligers kan minder stabiel zijn. Vrijwilligers werken soms overdag en zetten zich bovenop de eigen job in als vrijwilliger. Ervaringsdragers krijgen soms de kans om van hun vrijwilligerswerk hun beroep te maken. Denk hierbij aan de erkenning van de opleiding tot ervaringsdeskundige. Of ze kunnen ergens anders (opnieuw) tegen betaling aan de slag. In dat geval vallen belangrijke elementen uit de werking weg. Er moet dus nagedacht worden over voldoende stabiele en structurele ondersteuning met zekerheid op continuïteit. Eventueel kunnen mensen uit de context of vrijwilligers-niet ervaringsdragers hier een rol in opnemen (cfr de bestuurders A bij AA).

Het is aan de coördinatoren om ervoor te zorgen dat ervaringsdragers voldoende authenticiteit kunnen behouden, mits goede ondersteuning om op terug te vallen. Het is belangrijk dat ervaringsdragers van aan het begin van hun engagement op de hoogte zijn van wat er leeft in het (zelf)hulplandschap. Hiervoor is een basisopleiding nodig. Tijdens zo'n opleiding kan er gewerkt worden aan grenzen bewaken zonder authenticiteit te verliezen. Ook dit vraagt tijd en inzet van alle partijen.

Respect voor elkaars eigenheid kan een opportuniteit zijn en tegelijkertijd een hinderpaal. Om verandering teweeg te brengen, moet men de eigen werking in vraag durven stellen en bijsturen met behulp van anderen. Ook hier is out-of-the-box-denken van toepassing.

Voor patiënten/cliënten klinkt het aanbod van zelfhulpgroepen vaak niet aantrekkelijk. Er heerst nog steeds een bepaald beeld van zelfhulpgroepen. Het is daarom niet altijd even makkelijk om patiënten/cliënten naar een groepswerking door te verwijzen. Sommigen zijn nog niet klaar voor een groepswerking. Dit zou een hinderpaal kunnen zijn om de werking draaiende te houden. Mensen haken na één bezoek af en gaan verder op hetgeen ze zien in één bepaalde groep. De basis/werking van de groepen is hetzelfde, de mensen niet. Bovendien klinkt een traject of begeleiding voor iemand die nog twijfelt zwaar. Van het laagdrempelig ambulante aanbod wordt nog te weinig gesproken. Een ervaringsdrager als gids kan hier motiverend werken (warme overdracht). Mensen en hulpverleners haken af omdat hulp toelaten nog te vaak geassocieerd wordt met een opname.

Voor sommige mensen is de anonimiteit nog heel belangrijk. Dit houdt het taboe dat rond verslaving heerst in stand, maar dient gerespecteerd te worden.

Het vraagt veel tijd en mankracht om op regelmatige basis met elke partner in contact te staan. Toch is elkaar kennen nodig om elkaar en elkaars werking te leren vertrouwen.

b. Hoe kunnen we het model versterken en verduurzamen in de Kempen?

Om de huidige werking te versterken en verduurzamen is het belangrijk om voor alle politieke kleuren open te staan. De werking is breed en heeft daardoor geen politieke kleur.

Zoals hierboven aangehaald is naamsbekendheid een absolute must om de werking te verduurzamen. Nog veel mensen hebben geen weet van het bestaan van de organisatie of zijn nog niet voldoende mee in wat de organisatie juist doet. Hierdoor wordt er nog niet altijd gebruikgemaakt van het aanbod.

Binnen de pool van ervaringsdragers zou het goed zijn om (nog) meer ervaringsdragers te vinden die relatief jong zijn. We willen een zo breed mogelijk publiek bereiken. De pool wordt goed vertegenwoordigd, alleen merken we dat jonge ervaringsdragers sneller doorschakelen naar een betaalde job en daardoor uitvallen. Ook mensen die bereid zijn om groepen te trekken en blijven trekken zijn welkom. Het duurt soms lang vooraleer een groep op gang komt. Gemotiveerde en gedreven mensen zijn dan meer dan nodig.

Op juridisch vlak moet de vzw nog meer uitgebouwd worden.

Nog meer bekendheid van elkaar en elkaars werking kan een samenwerking zeker ten goede komen. Ook de ervaringsdragers zouden een goede kennis moeten hebben van het volledige landschap, bovenop wat voor henzelf gewerkt heeft. Denk hierbij zeker aan huisartsen en thuisverpleging. Wanneer we elkaars werking voldoende kennen, zal men beseffen dat er geen concurrentiestrijd gevoerd wordt, maar dat men samenwerkt en de krachten bundelt. Wanneer ook psychiatrische ziekenhuizen de werking zouden willen ondersteunen, loont er zich een mooie opportuniteit om de huidige werking nog krachtiger te maken. Meer inzetten op eerstelijnszones kan de organisatie aan bekendheid doen winnen.

Momenteel wordt er nog te veel gekeken naar het resultaat voor elke partner afzonderlijk. De Verslavingskoepel is echter een werking die zich richt op het globale plaatje. Elke partner die bijdraagt, draagt bij aan de ondersteuning van zowel het eigen cliënteel als dat van de andere partners. Ook voor gemeenten is dit het geval. Elke gemeente die een contactgroep financiert, financiert automatisch mee het aanbod in andere gemeenten of bij andere partners. Het idee dat men de globale werking financiert en draagt, moet nog beter naar buiten worden gebracht.

Om vooruitgang en de effectiviteit van het model in kaart te brengen zou het goed zijn om (nog) meer cijfermateriaal te kunnen bemachtigen. Uiteraard moet hierbij rekening gehouden worden met de GDPR wetgeving.

Er wordt verwezen naar het VAD (Vlaams Expertisecentrum voor Alcohol en andere Drugs). Via het VAD kan heel wat info verkregen worden met betrekking tot het thema verslaving. Deze instantie kan overigens bijdragen aan bekendheid.

c. Wat zijn de alternatieven?

Werkingen die dicht in de buurt komen van de Verslavingskoepel Kempen vzw zijn de Herstelacademie en Balu und Du. Ook hierbij moet de kanttekening gemaakt worden dat we geen concurrentie zijn van elkaar, maar een aanvulling van elkaar. De nood om elkaar en elkaar werking te leren kennen is hierbij hoog. Verder bestaan er zelfhulpvriendelijke ziekenhuizen en het project Chilamba's.

3. Conclusie

Om het model van de Verslavingskoepel Kempen vzw uit te bouwen in andere regio's stellen zich heel wat opportuniteiten en hinderpalen. Het is enorm belangrijk om eerst en vooral te kijken naar hoe het (zelf)hulplandschap eruit ziet in de regio waar men het model wil implementeren. Het is belangrijk om te beseffen dat de ene regio de andere niet is. Bij het in kaart brengen van mogelijke partners zijn goede communicatie en respect voor elkaars werking bijzondere voorwaarden. Men heeft nood aan mensen die de eigen werking volledig kennen, in staat zijn om deze over te brengen aan anderen en daarbovenop over voldoende vertrouwen beschikken om de andere te leren kennen. Hierbij is out-of-the-box denken cruciaal. Het nodige vertrouwen en de interesse in elkaars werking zal ervoor zorgen dat men niet als concurrenten naast elkaar zal bestaan, maar als gelijken die elkaar ondersteunen.

Een aanspreekfiguur binnen elke organisatie/partner die rechtstreeks in verbinding staat met de coördinatoren van het overkoepelend orgaan vormt een stevige basis. Deze coördinatie gebeurt dual door een professionele coördinator en coördinator ervaringsdrager. De coördinatoren zijn tevens een belangrijke schakel in het ondersteunen van ervaringsdragers die zich willen inzetten om de werking te laten draaien. Ervaringsdragers zijn mee de lijm tussen de verschillende soorten hulpverlening en een persoon die geholpen wil worden. Hierbij is het belangrijk dat ook zij voldoende kennis hebben over het (zelf)hulpaanbod in de regio. Stabiele, gemotiveerde mensen die geloven in het model en zich willen (blijven) inzetten zijn van groot belang. Hierbij mag de context van iemand met een verslaving niet vergeten worden. Ook voor administratieve functies moet men voldoende mankracht voorzien.

Netwerken over de organisaties, niveaus en eigen expertise heen is nodig om de werking en elkaar te leren kennen. Van hieruit kan het vertrouwen groeien. Denk hierbij zeker ook aan (psychiatrische) ziekenhuizen, verpleging, huisartsen en privé-initiatieven.

Financiële onafhankelijkheid is nodig om een stabiele werking te verzekeren. Toch is structurele ondersteuning vanuit Vlaams en Federaal beleid niet misbaar.

Het bijgevoegde draaiboek, "Het Transmuraal Zorgpad Verslaving. Bouwen aan een platformwerking voor een breed geschakelde verslavingszorg" is met de bovenstaande ideeën bijgewerkt tot een manuscript dat de implementatie realistisch kan maken.

4. Bijlagen

- a. Aanwezigheidslijst
- b. Draaiboek